

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА
SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY

ЛЕОНІД СОНЕВИЦЬКИЙ

**ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
СИНХРОНІСТИЧНО - ХРОНОЛОГІЧНА
ТАБЛИЦЯ**

**HISTORY OF UKRAINE
A SYNCHRONIZED CHRONOLOGICAL TABLE**

**BY
LEONID C. SONEVYTSKY**

(Відбитка Енциклопедії Українознавства III, стор. 893-904)

ПАРИЖ — НЬЮ-ІОРК 1960

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА
SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY

ЛЕОНІД СОНЕВИЦЬКИЙ

Історія України

(ВІДБИТКА ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА III,
СТОРІНКИ 893—904)

HISTORY OF UKRAINE
A SYNCHRONIZED CHRONOLOGICAL TABLE

BY
LEONID C. SONEVYTSKY

diasporiana.org.ua

ПАРИЖ — НЬЮ-ІОРК 1960
PARIS — NEW YORK 1960

*Ukrainian Free University
Foundation, Inc.*
203 SECOND AVENUE
NEW YORK, N.Y. 10002

ЛЕОНІД СОНЕВИЦЬКИЙ

нар. 25 квітня 1922 р. в м. Чорткові на Галицькому Поділлі, д-р філософії, історик, надзв. професор Укр. Католического Університету в Римі, помер 6 серпня 1966 р. в Нью Йорку.

Д-р Леонід Соневицький був секретарем Історичної Комісії НТШ в Європі (1949-50), секретарем Церковно-Археологічної Комісії при Апостольській Візитатурі в Зах. Європі (1949-50), секретарем, після заст. голови Історичної Секції УВАН в Нью Йорку (1951-61), членом-кореспондентом УВАН з 1959 р., редактором "Аналів" УВАН в Нью Йорку (з 1959 р. до своєї смерті), співредактором англійського видання Української Енциклопедії (1958-61).

Важливіші праці: "Український Єпископат Перемиської і Холмської Єпархій в XV-XVI стол." (Записки ЧСВВ, Рим, 1955), "Bukovina in the diplomatic negotiations of 1914", (Анали УВАН, 1959), "The Ukrainian Question in R. H. Lord's Writings on the Paris Peace Conference of 1919" (Анали УВАН, 1964).

Несподівана смерть перервала його наукову діяльність на 44 році життя в самому розпалі праці.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
СИНХРОНІСТИЧНО-ХРОНОЛОГІЧНА ТАБЛИЦЯ

Сто- ліття	УКРАЇНА	СУСІДНІ КРАЇНИ	ІНШІ ВАЖЛИВІ ПОДІИ
<p style="text-align: center;">ФОРМУВАННЯ КИЇВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ</p>	<p>Історія України до 9 ст., див. <i>Археологія України</i>.</p> <p>839 Згадка Бертинської хроніки про Русь у зв'язку з посольством до Людовіка I Франкоського.</p> <p>бл. 840 Захоплення Києва хозарами й утрати. Алмус (Олом) кийв. воєвода.</p> <p>бл. 858 Прибуття Аскольда до Києва.</p> <p>860 Напад Руси на Царгород. Константин-Кирило на півн. Чорномор'ї (бл. 860—61, можливо й раніше).</p> <p>бл. 878 Прихід кн. Олега з Новгороду до Києва.</p> <p>кінець 9 ст. Прихід печенігів у надчорноморські степи (—1036). Перехід угрів на Дунай.</p>	<p>814 Смерть болг. хана Крума при облозі Царгороду.</p> <p>бл. 830—906 Моравська держава (кн. Моймір †846).</p> <p>845 Хрищення зах.-чес. князів.</p> <p>846—70 Ростислав моравський кн.</p> <p>852—90 Борис болг.</p> <p>бл. 858 Прихід Рюрика в Новгород.</p> <p>862 Константин-Кирило I Методій у Мораві; створення слов. письма.</p> <p>864 Хрищення Бориса болг.</p> <p>870—94 Святополк кн. моравський.</p> <p>886 Перехід учніа Методія (†885) з Моравії в Болгарію.</p> <p>893 Прийняття слов. мови для болг. Церкви. Симеон болг. (†927).</p> <p>896 Поселення угрів у Паннонії.</p>	<p>800 Відновлення зах. цесарства (коронація Карла В.).</p> <p>814 Смерть Карла В.</p> <p>826 †Теодор Студит. Остріа Кріг зайнятий арабами (—961).</p> <p>828 Араби в Сіцилії (—1091).</p> <p>бл. 830 св. Ансгар у Швеції.</p> <p>830—1—40—1 рр. Норманські напади на Зах. Європу (845 на Париж і Гамбург).</p> <p>843 Поділ Франконської держави (Договір у Вердені).</p> <p>867 Розрив між Фотієм I Римом Македонська династія у Візантії.</p> <p>871—89 Альфред В. англ.</p> <p>885—86 Облога Парижу норманами.</p>
	<p style="text-align: center;">Дев'яте століття</p>		

- 907 Похід київ. кн. Олега на Царгород.
- 911 Договір київ. кн. Олега з Візантією.
- 913 Похід Русь на каспійське побережжя Закавказзя.
- 940-і рр. Походи кн. Ігоря на Царгород і Закавказзя.
- 945 Договір київ. кн. Ігоря з Візантією; згадка про християнську Русь.
- 957 Ольга (перша християнка на київ. престолі) у Царгороді.
- 961-62 Місія єп. Адальберта до Києва.
- 960-і рр. — 972 Походи Святослава. Розгром хозарів; експансія на Оку і Волгу та за Дунай. † Святослав у бою з печенігами.
- 973 Посольство київ. кн. Ярополка до цесаря Оттона в Кведлінбурзі.
- 979 Папські послы в Києві.
- 980-1015 Київ, кн. Володимир.
- 981 Кн. Володимир В. приєднує Червенські городи.
- 988-89 Хрищення Русь. Одруження Володимира з Анною візант.
- 990-і рр. Будова Десятинної церкви в Києві.

- 906 Зруйнування Моравської держави уграми. Розірвання зв'язку між півд. і півн. слов'янами.
- 913, 922 і 924 Симеон, «цар ромеїв і болгар», облягас Царгород
- 921-29 св. Вацлав чесь. князь.
- 924 Хорватська держава Томіслава.
- 963 Перша документальна вістка про Польщу.
- 966 Хрищення Польщі (Мешко I).
- 968 Перше поль. списконство (у Познані).
- 973 Заснування слархії у Празі (—1344 під зверхністю архиеп. Майнцу).
- бл. 975 Хрищення Гейзи угорського († 997).
- 992-1025 Болеслав Хоробрий поль.; поль. гегемонія над зах. слов'янами.

- 911 Норманське князівство у Франції.
- 911 Кінець сх.-франконських Каролінгів.
- 912-59 Константин Багрянородний візант.
- 919-1024 Саксонська династія в Німеччині.
- 929 Кордовський каліфат в Еспанії.
- 936-73 Оттон В. у Німеччині.
- 948 Заснування слархії в Бранденбурзі (нім. колонізація).
- 953 Розгром утрів над Лехом. Віднова сх. мархії (Австрія).
- 962 Коронація Оттона В. Поч. Рим. Цесарства нім. народу (—1806).
- 965 Кіпр очищений від арабів.
- 976 Бабенберги в Австрії (—1246).
- 976-1025 Василь II візант.
- 983-1002 Оттон III нім.
- 987 Кінець зах.-франконських Каролінгів. Династія Капетингів у Франції (—1328).

ДОВА РОЗКВИТЧ
КИЇВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ФОРМУВАННЯ НОВИХ
ДЕРЖАВИХ ЦЕНТРІВ
НА ЧЕРНІМОРІ
КИЇВСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

- 1007 Архiep. Бруно в Києві (місія до печенігів).
1015—19 Боротьба між синами кн. Володимира В.
1018 Болеслав Хоробрий захоплює Червенські городи.
1019—54 Ярослав Мудрий київ. князь.
1024 Бій під Лиственюм; кн. Мстислав у Чернігові.
1030—31 Повернення Чернеських городів. Заснування м. Яро-слава.
1030-і рр. Розгром печенігів (1036). Будова церкви св. Софії (1037). Перший київ. літопис (бл. 1039).
1043 Останній похід Русь на Царгород.
1049 Посли з Парижу в Києві (сплатили кн. Анни).
1051 Іларіон — перший київ. митр. — русин.
1054 Поділ земель на уділи. Тріярхія і «Триада» Ярославичів (—1073). Остромирове євангеліє (1056—57).
1068 Перший великий напад половців. Згадка про київ. віче.
1073 «Габорник» Святослава (київ. кн. 1073—76).
1075 Кн. Ізяслав у Генріха IV в Майнці. Коронація Ярополка Ізяславича Григорієм VII.
1080-і рр. Прихід Ростиславичів до Галичини.
1097 З'їзд князів у Любечі; спадко-вість уділів.
Кінець 11 ст. Перший напад угрів на Галичину.

- 1000 Заснування поль. архiep. у Гнезні. Коронація Стефана угор. (†1038) папою.
1018 Підкорення Болгарії Візантією; упадок охридського патріархату.
1025 Коронація і смерть Болеслава Хороброго поль.
1030 Заснування Ярославом Юр'єва (Тарту) в землі естів.
1034—55 Вржетіслав чes.; гегемо-нія чехів над зах. слов'яна-ми.
1045—50 Будова Софійського Со-бору в Новгороді.
1058—79 Болеслав Сміливий поль.
- 1076—77 Папа Григорій VII коро-нує Болеслава поль., звони-мира хорв. і Михайла черно-горського.
1086 Коронація Вратислава чes. цісарем Генріхом IV.

- бл. 1000 Нормани в Півн. Амери-ці.
1016—35 Кнут В. данський; об'єд-нання Англії (—1042) і Норве-гії (1028—35) з Данцією.
1024—1125 Франконська (салийська) династія в Німеччині.
1031—60 Генріх I король франц. (одружений з Анною, дочкою Ярослава Мудрого).
1035 Початок есп. королівств Ара-гонії і Кастилії.
1046—54 Папа Лев IX; початок ре-форм (заборона симонії, це-лібат).
1054 Остаточний розрив між Зах. і Схід. Церквою.
1058—1106 Генріх IV ім. (1069 од-ружений з дочкою кн. кня-зя Всеволода I Спираксією).
1066 Бій під Гастінгсом; початок завоювання Англії норма-ми.
1073—85 Папа Григорій VII.
1076—1122 Спір за інвеституру.
1081—1185 Династія Комненів у Візантії.
1092 Перший союз льомбардських міст.
1096—99 Перший хрестоносний по-хід; здобуття Єрусалиму (1099).

- 1103 Долобський з'їзд. Похід на по-
ловців.
- 1106—08 Паломництво ігумена Да-
нила до Єрусалиму.
- 1111 Успішний похід князів на по-
ловців.
- 1113 Несторова редакція «Повісти
времєних літ».
- 1113—25 Володимир Мономах київ.
князь.
- 1124—52 Князювання Володимирка
галицького. Об'єднання гал.
князівств із столицею Галич
(вперше згаданий 1140 р.).
- 1147 Вибір митр. Кліма Смоляти-
ча собором єпископів незалеж-
но від Візантії.
- 1152—87 Ярослав Осмомисл гал.
князь. Поширення гал. кня-
зства до гирла Дунаю.
- 1155—57 Юрій Долгорукий суздаль-
ський — київ. кн.
- 1169 Зруйнування Києва Андрієм
суздальським.
- бл. 1170 Початок князювання Ро-
мана Мстиславича на Волині.
- 1185 Похід Ігоря на половців (бл.
1187 «Слово о полку Ігореві»).
- 1187 Назва Україна вперше згада-
на в літопису.
- 1189 Угор. інтервенція; Бела III —
«король Галичини».
- 1199 Об'єднання Галичини і Волині
кн. Романом (бл. 1201 оволодів
Києвом).
- 1102 Приєднання Хорватії до угор.
корони (—1918).
- 1108 Володимир Мономах укріп-
лює Володимир над Клязь-
мою.
- 1126 Перший виборний посадник
у Новгороді.
- 1138 Поділ Польщі на уділи.
- 1147 Перша літописна згадка про
Москву.
- 1157—74 Андрій Боголюбський кн.
володимиро-суздальський.
- 1158 Чехія — спадкове коро-
лівство.
- 1168—96 Стефан Неманя: поч.
серб. держави.
- бл. 1170 Привілей чес. кн. Собе-
слава II нім. поселенцям.
- 1180 Ленчицький привілей поль.
духовенству.
- 1185 Поч. другого болг. царства
(Асенді).
- 1108 † Ансельм кентерберійський,
«батько схоластики».
- 1119 Найстаріший університет (у
Болоньї).
- 1130 Норманський кн. Неполя I
Сіцилії коронований папою.
- 1138—1254 Гогенштауфи в Німеч-
чині.
- 1141—77 Генріх II Язюмрґот австр.
Відень — столиця Австрії.
- 1147—49 Другий хрестоносний по-
хід.
- 1152—80 Цісар Фрідріх Барбарос-
са.
- 1154—1399 Династія Плянґаджене-
тів в Англії. Приєднання Нор-
мандії і півн. Франції до
Англії.
- 1163 Початок будови катедр
Нотр Дам у Парижі, Іотика.
- 1180—1223 Філіпп II Август франц.;
зріст королівської влади у
Франції.
- 1187 Саладин здобуває Єрусалим.
- 1189—92 Третій хрестоносний похід.
1189—99 Річард Левине Серце
англ.
- 1198—1216 Папа Інокентій III.

- 1203 Спустошення Києва кн. Рю-
риком і половцями.
1205 † Роман, Початок боротьби за
його спадщину.
1214 Боярин Володислав Кормиль-
чич — гал. князь, Угорсько-
чиною (Спіш).
1223 Бій над р. Калкою (Перший
зудар з татарами).
1227 Об'єднання Волині синами Ро-
мана.
1238 Остаточне опанування Галича
кн. Данилом.
1239 Київ під зверхністю Данила.
1239—42 Велика монголо-татарська
навала Батія (1240 упадок Ки-
єва).
1245 Бій під Ярославом, Кінцц-
утор.-поль, інтервенції і бо-
ротьби за Романову спадщину.
1250-і рр. Заснування Данилом м.
Львова.
1253 Папський легат корнус Да-
нила († 1264).
1259—60 Походи татар (Бурундай)
на Галичину і Волинь.
1264—6л. 1301 Лев І галицький. При-
єднання Люблінщини (—1300
-і рр.). Зверхність над Закар-
паттям.
1270-і рр. Заснування на півн. по-
бережжі Чорного м. колоній Ге-
нуї (Каїфа) і Венеції (Судак).
1286 Спустошення татарами (Теле-
буга) Галичини і Волині.
1292 Кінець оповідання Гал.-Во-
линського літопису.
1299 Переїзд у Володимир на
Клязьмі кн. митр. Максима
(приймав титул «митр. всея
Руси»).

- 1201 Заснування Риги. Нім. ор-
ден мечоносців у Лівонії (1202).
1219 Естонія під Даниєю (—1346).
1222 Золота була Андрія II угор.
(1205—35).
1228—30 Конрад Мазовецький за-
прошує тевтонських рицарів
на дол. Вислу.
1237—1480 Володимиро-Суздаль-
ські землі під зверхністю та-
тар.
1241—42 Татари в Польщі, Угор-
щині та Моравії.
1240-і рр. Утворення Золотої Ор-
ди (—1502) з столицею Сарай
на дол. Волги.
1252—63 Олександр Невський —
великий кн. володимирський.
1253 Мендовг лит. король († 1263).
1253—78 Пржемысл Оттокар II чes.
Спроба приєднання Австрії до
Чехії.
бл. 1267—69 Шаарно, син короля
Данила, лит. кн.
1285—86 Тат. походи в Угорщину
і Польщу.
1290-і рр. Вацлав II чes. присл-
нує Польщу до Чехії (—1306).

- 1204—61 Латинська імперія у Цар-
городі.
1206 Темуджін Джінгіс-хан († 1227).
Початок монгольської экс-
пансії.
1212—50 Цісар Фрідріх II.
1215 Англійська Велика Хартія.
1220 і 1232 Обмеження королів-
ської влади в Німеччині на
користь духовних і світських
князів.
1227—68 Останній конфлікт і не-
ремога пап над цісарством.
1244 Перша згадка про Берлін.
1245 Київ. митр. на соборі в Ліоні.
1245—46 Подорож шкського посла
П'яно Каріні до Монголії.
1246 Кінець австр. Бабелсберґів.
1252—53 Роман, син Данила, в
Австрії.
1258 Зруйнування багдадського
каїфату монголами.
1261 Відновлення Візантії під ди-
настєю Палеологів (—1453).
1268 Кінець Готенштадтів.
1271—95 Подорож Марка Полю до
Китая.
1273 Рудольф Габсбург нім. ко-
роль.
1274 † Тома Аквінський.
1282 Габсбурги в Австрії (—1918).
1291 Початок Швайцарського Со-
юзу.
1291 Кінець Єрусалимського ко-
ролівства.

ДОДА
ТАМ ПІРЬКО-ВОЛЧИНСЬКОЇ
ПЕРЖАВН

БОРОТБВА ЗА СПАДЩИНУ
ТАМ ПІРЬКО-ВОЛЧИНСЬКОЇ ПЕРЖАВН

- 1300-і рр. Юрій I «король Русь, кн. Володимирів».
- бл. 1303 Заснування галицької митрополії (—1347).
- 1316 Союз Андрія і Лева, кн. «всієї землі Руської, Галичини і Володимирії» з тевтонськими рицарями.
- 1320-і рр. † останні Романовичі. Син їхньої сестри Болеслав Юрій кн. «усієї Малої Русь».
- 1330-і рр. Шлюб кн. Юрія з дочкою Гедими́на (1331); похід на люблінську землю (1337).
- 1339 Грамота кн. Юрія м. Сяноку на шім. право.
- 1340 † Юрій-Болеслав. Боярин Дмитро Дедько — «управитель землі Руської»; Любарг — кн. волинський.
- 1349 Завоювання Галичини Казімом польським.
- 1350-і рр. Спроба відновити митрополію в Києві.
- 1360-і рр. Ольгерд громить татар на Сичій Волі; перехід Київщини і Поділля під зверхність Литви; син Ольгерда кийв. кн.; Коритович кн. Поділля (— бл. 1393).
- 1370—87 Галичина під зверхністю Угорщини.
- 1372—78 Володислав Опольський, останній гал. кп.
- 1375 Організація латинської ієрархії на Зах. Землях.
- 1387—1772 Галичина під пануванням Польщі.
- 1390-і рр. Усунення князів лит. династії; перехід укр. земель під безпосередню зверхність Виговта; кн. Федір Корісевич у Мукачеві († 1414).

- 1301 Кінець угор. Арпадів.
- 1306 Кінець час. Пржемыслів.
- 1308—82 Династія Анжу в Угорщині.
- 1310—1437 Династія Люксембургів у Чехії.
- 1315—41 Гедимін В. кн. лит.
- 1320 Коронація Володислава Локетка поль. († 1333).
- 1326 Перенесення митрополії до Москви.
- 1328 Моск. кн. одержує ярлик на В. князівство володимирське.
- 1333—70 Казімір В. король поль.
- 1342—82 Людовік — король угорський.
- 1345—77 Ольгерд кн. лит.; початок лит.-моск. суперництва.
- 1348 Університет у Празі.
- 1353 Моск. кн. починає титулуватися «кн. всея Русь».
- 1359 Заснування молдавського господарства мармароським воєводою Богданом.
- 1364 університет у Кракові.
- 1374 Кошицький привілей поль. шляхти.
- 1377—82 Перша спроба Москви скинути тат. зверхність (1380 Куликівська битва).
- 1385 Унія Литви з Польщею (Крево). Династія Ягеллоків (—1572).
- 1389 Розгром сербів турками (Косове Поле).
- 1392—1430 Панування Виговта лит.
- 1393 Болгарія під турками (—1478).

- 1393 † Боніфатій VIII; кінець єретиконії пап у Зах. Європі.
- 1398—77 Папи в Авиньйоні.
- 1321 † Данте (* 1265).
- 1328 Перехід франц. корони до лінії Валуа (—1589).
- 1337—1453 Столітня війна між Англією і Францією.
- 1346—78 Карл IV цесар і король чех.
- 1347—50 Велика чума в Європі.
- 1354 Турки в Європі (Галліполі).
- 1360-і рр. Згадка Петрарки (1364—74) про вогненалуку зброєю.
- 1361 Турки здобули Адріанопіль.
- 1365 Університет у Відні.
- 1370 Мир Данії з Ганзою. Гегемонія Ганзи на Балтицькому морі.
- 1378—1417 Велика зах. схизма.
- 1380 Венеція нищить флоту Генуї.
- 1384 † Вікльф.
- 1397 Кальмарська унія скандинавських держав (—1523).

- 1400 † Чосер.
- 1402 Погром турків Тімуром (1405).
- 1414—18 Констанцький собор; кінець Великої зах. схизми.
- 1415 Тогенцоллерни в Бранденбурзькій маркії.
- 1429 Поразка англійців під Орлеаном (Жанна д'Арк).
- 1434 Медічі у Флоренції. Гуманізм.
- 1438—1806 Габсбурги — нім. цісари.
- 1439 Фльорентійська унія.
- 1447—1521 Папи гуманізму і ренесансу.
- бл. 1450 Перші друки (Гутенберг).
- 1453 Здобуття Царгороду турками.
- 1456—45 Війна Чорноної й Білої Рожи в Англії.
- 1469 Еспанія: шлюб Фердинанда арагонського з Ізабеллою кастільською.
- 1470-1 рр. Початок боротьби Франції з Габсбургами (Бургундія); Габсбурги в Нідерландах.
- 1485—1603 Тюдори в Англії.
- 1492 Кінець держави еспанських маврів.
- 1492 Відкриття Америки Колумбом († 1506).
- 1498 Відкриття морського шляху до Індії (Васко-да-Гама).
- 1404 Здобуття Смоленська Витовтом. Ріка Угра — сх. межа В. Князства Лит. (1408).
- 1410 Погром тевтонських лицарів (Грюнавальд).
- 1413 Поль.-лит. горodelська унія.
- 1415 Спалення Гуса.
- 1420-1.—30-1 рр. Гуситські війни.
- 1429 З'їзд у Луцьку (плани коронації Витовта).
- 1430 Свидригайло В. кн. лит.
- 1435 Погром Свидригайла.
- 1440—92 Казімір Ягайлович В. кн. лит. (від 1447 кор. поль.).
- 1444 Перемога турків під Варною.
- 1448 Початок незалежності моск. митрополитів від Царгороду.
- 1454 Поширення прав поль. шляхти (Нешавські статуті).
- 1457—1504 Стефан В. молд.
- 1462 Волощина — тур. васаль.
- 1462—1505 Іван III моск. «государ всея Руси», одружений з вівзант. княжною (1472).
- 1466 Перехід Помор'я до Польщі. (Торунський мир).
- 1471 † Юрій з Подєбрад — останній король чех. походження; династія Ягеллонів у Чехії (—1526).
- 1478 Москва завойовує Новгород.
- 1480 Москва скидає тат. зверхність.
- 1485 Москва підбиває Тверь.
- 1490 † Матвій Корвін, останній король угор. походження; Ягеллони в Угорщині (—1526).
- 1494 Перші лит. територіальні поступки Москві.
- 1415 Собор у Новгородку; Григорій Цамблак митр.
- 1418 Митр. Цамблак на констанцькому соборі.
- 1425 Перший реєстр ремісничих цехів у Львові.
- 1430-1 рр. Приєднання зах. Поділля права на укр. землях Польщі.
- 1439 Кнн. митр. Ісидор приймає уїню іє. Фльорент. соборі.
- 1440 Ольсько стає кннв. князем («государ-отчич»).
- 1443 Грамота Володислава III руської Церкви.
- 1452 † Свидригайло. Волинь — провінція В. Князства Лит.
- 1458 Укр.-білор. спархію остаточно поділені від моск. митр.
- 1463 Церква згадка про церк. братство (Успенське у Львові).
- 1466 † Халжі-Гірей, засновник династії крим. ханів.
- 1470 Відбрання кннв. князівства від Олельковичів. Лит. магнат Іантольд — кннв. намісник.
- 1475 Здобуття турками генуезької колонії Каффи; Крим під тур. «сирхністью» (—1774).
- 1481 Відкриття змови руських князів В. Князства Лит.
- 1482 Погром Києва крим. ханом, союзником Москви; початок безунних нападів крим. татар.
- 1490-1 рр. Перші документальні відомості про укр. козаків.
- 1490—92 Повстання у Галичині проти Польщі (Муха).
- 1491 Перші друки кирилицею (кранський вид. Фіоля).

ЛИТОВСЬКО-РУСЬКА ЛЮБА

КАРЬ'ЄРНО-НАЦІОНАЛЬНИЙ РАХ ЗРІСТ КОЗАЧЬНИНИ

- 1500 Перехід Чорнігово-Сіверщини до Москви (—1618).
 1508 Повстання князів Глинських проти Литви.
 1509 Похід молд. воєводи Богдана на Галичину.
 1514 Кн. К. Острозький († 1530) гromить Москву під Оршею.
 1529 Перший Статут (збірник законів) В. Князівства Лит.
 1535 † О. Дашкович, організатор боротьби з татарами.
 1538 Остаточний перехід Буковини під тур. зверхність.
 1539 Відновлення гал. владництва.
 1541 Спроба лит. уряду запровадити ресстр укр. козаків.
 1545 Перні вістки про виріб горілки на укр. землях.
 1550-і рр. Кн. Дмитро Вишневецький засновує козацьку твердиню на Запоріжжі.
 1563 Зринання в правах правос. шляхти В. Князівства Лит.
 1569 Люблінська унія; перехід укр. земель В. Князівства Лит. (крім Полісяя і Берестейщини) до Польщі.
 1573 Іван Федорович засновує друкарню у Львові.
 бл. 1580 Заснування школи і друкарні в Острозі; Острозька Біблія.
 1586 Львівське братство одержує права стваропіції.
 1590-і рр. Перші козацькі повстання (Косинський, Наливайко).
 1594 Посольство цесаря Рудольфа II до Запор. Січі (Лясота).
 1596 Берестейська унія. Точаток рел. боротьби.

- 1502 Крим. татари нищать Золоту Орду.
 1505 Обмеження площі поль. колодця (сНіші повіт).
 1510 Москва приймає Ісхак.
 1517—19 Білоруська біблія Скотландії.
 1521 Здобуття Ієрусалиму турками.
 1521 Москва приймає Річчю.
 1526 Інкорпорація Милонши до Польщі.
 1526—1518 Габсбурги королі Чехії та Угорщини.
 1530-і —40-і рр. Похід Угорщини; Була під турками (1541 1540); відокремлення Смигироду.
 1547 Іван Грозний († 1584) приймає титул царя.
 1548—72 Сігізмунд II Август. Реформація, єзуїти в Польщі.
 1552 Москва завойовує Казань.
 1558—83 Лівонська війна.
 1561 Естонія під Швецією (—1721); Лівонія під поль. зверхністю.
 1572 Кінець династії Ягеллонів; елекційні королі в Польщі (—1785).
 1576—86 Стефан Баторій поль. король.
 1581 Єрмак починає похід у Сибір.
 1587—1688 Вази — королі Польщі.
 1589 Московський патріархат.
 1591 Татари встали під Москвою.
 1593—1601 Михайло Хоробрий воєвоє.
 1598 Кінець Рюриковичів у Москві.

- 1500 Відкриття Бразилії португальцями (Кабраль).
 1503—13 Папа Юлій II; будова капелли св. Петра в Римі.
 1516—1700 Габсбурги в Іспанії.
 1517 Початок реформації (Лютер).
 1519 † Леонардо да Вінчі. Карл V цесар († 1558).
 1519—22 Перша морська експедиція навколо землі.
 1520 † Рафаель.
 1527 † Маківеллі. Погром Риму.
 1529 Перша облога Відня турками.
 1531 Перша Біржа (в Антверпені).
 1534 Церк. розрив між Англією і Римом.
 1536 † Єрмак з Роттердаму.
 1540 Інша затверджує чин єзуїтів.
 1545 63 Трієнський собор.
 1550-і рр. Тюльон в Європі (з Англіки; також кукурудза і соняшник).
 1556 98 Філіпп II іспанський.
 1558—1603 Єлизавета I англійська.
 1562—98 Тугенотські війни у Франції.
 1564 † Мікель-Анджельо. † Кальвін.
 1571 Погром тур. фльоти (Лепанто).
 1579 Поч. Нідерландської республіки.
 1580-і рр. Полява картоплі в Європі (поширення — кін. 17 і 18 в.).
 1582 Реформа календаря (папа Григорій XIII 1572—85).
 1588 Знищення іспанської Армади.
 1589— 1792 Бурбони у Франції.
 1592—1605 Папа Климент VIII.
 1598 Нантський едикт.

ДОВА
РЕМІСЛІВНОЇ ВОРОБІВ.
ЗМІЩЕННЯ КОЗАЧНИИ

ДОВА
КОЗАЦЬКО-ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

- 1608 † Константин Острозький; уна-
док острозької Академії.
1610-1 рр. Коз. морські походи.
Гетьман П. Сагайдачний († 1622).
бл. 1615 Заснування Київського
братства, школи і друкарні.
1620 Відновлення православної іє-
рархії.
1628—29 Спроба церк. угоди; ідея
київського патріархату.
1630-і рр. Коз. повстання проти
Польщі.
1631 Петро Могила († 1647) засновує
колегію в Києві.
1638 Перше масове переселення на
Слобожанщину.
1648 Початок визвольної боротьби
гетьмана Богдана Хмельниць-
кого (1648—57) з Польщею.
1649 і 1651 Спроби замирення з
Польщею (Зборів, і Білоцерк.
договори).
1650-і рр. Заснування Острогозька,
Сум, Харкова на Слобожан.
1654 Прийняття протекції моск. ца-
ря (Перяслав).
1657 Шведсько-укр.-семитородська
коаліція.
1658 Спроба федерації з Польщею
(Гадяцька унія).
1659 Погром Москви під Конотопом
гетьм. І. Виговським (1657—59).
1663 Окремі гетьмани на Право- і
Лівобережжі.
1665—76 Гетьман Петро Дорошенко
(† 1698); тур. орієнтація.
1670-і рр. Руїна Правобережжя.
1685 Передача правос. Київ. митро-
полії під зверхність моск. патр.
1687—1709 Гетьман Іван Мазепа.
Козацьке барокко.
1692 і 1700 Перехід на унію Пере-
миського і Львівського владик.

- 1605—06 Царювання самозванця у
Москві (моск. смута).
1610—12 Поляки у Москві.
1613—1917 Династія Романових.
1620 Улапок Чехії (Біла Гора).
1621—1721 Лісовія під Швецією.
1630—60 Ракоці — князі Семиго-
роду.
1632 Побудова Якутську (Лен-
ський острів).
1632—48 Владислав IV король
поль.
1643—46 Похід Пояркова на Амур.
1645—76 Цар Олексій Михайлович.
1652 Заснування Иркутську.
1652 Перше ліберум вето в Поль-
щі.
1655—60 Війна Швеції з Польщею.
1657 Польща зрікається суверен-
ности над Східною Пруссією.
1667 Моск.-поль. Андрусівська уго-
да (поділ України по Дніпру).
1670—71 Повстання Разина (Дон).
1674—96 Ян Собеський — поль. ко-
роль.
1689—1725 Царювання Петра I.
1697 Завоювання Камчатки.
1697—1763 Саксонські курфюрсти
поль. королі.

- 1607 Початок англ. колонія в
Америці.
1611—12 Перші англ. торг. станиці
в Індії.
1616 † Шекспір. † Сервантес.
1618—48 Тридцятилітня війна.
1624—42 Правління Рішельєс у
Франції.
1630 Заснування Бостону.
1635 Заснування Франц. Академії.
1640 † Рубенс. Барокко.
1640-і рр. Англ. пуританська ре-
волюція.
1648 Вестфальський мир.
1650 † Декарт. Рационалізм.
1652—54 Перша англо-голландська
війна.
1653—58 Кромвел — «лорд-протек-
тор».
1654—60 Карл X Густав король
шведський.
1661—1715 Абсолютизм Людовіка
XIV.
1664 Англіяці займають Ньюин
Амстердам (Нью-Йорк).
1669 † Рембрандт.
1673 † Мольєр. Франці мистецтв
1683 Тур. облога Відня
1688 Друга англ. революція
1690—91 Петрипа англо-франц. вій-
на на амер. контині.
1697-1718 Карл XII король Швеції
1699 Турани франків Угорщини

ЛІКВІДАЦІЯ АНГОМІЇ
 УКРАЇНИ
 ПОЧАТОК ЗАСЕЛЕННЯ
 ЧОРНОМОРИННИ

- 1708 Шведсько-український союз.
 1709 Полтавська битва. Зруйнування Січі. † Мазепа.
 1710 Гетьман Орлик, Бендерська конституція.
 1714 Вихід Пилипа Орлика († 1742) на еміграцію.
 1720 Перший царський указ проти укр. слова.
 1722—27 Перша Малорос. Колегія. Гетьман П. Полуботок († 1724).
 1734 † Гетьман Данило Апостол (1727—34). Нова Січ. Повстання на Правобережжі (гайдамаки).
 1744—64 Будова катедр св. Юра у Львові (рококо).
 1745 † Олекса Довбуш, ватажок опришків.
 1750—64 Гетьман К. Розумовський.
 1755 Скасування укр.-рос. митного кордону.
 1764 Скасування гетьманства. Друґа Малорос. Колегія (—1781).
 1765 Ліквідація козацького устрою Слобожанщини.
 1768 Коліївщина. Залізняк і Гонга.
 1772—1918 Галичина під Австрією.
 1775—1918 Буковина під Австрією.
 1775 Знищення Запор. Січі. Заснування Херсону (1778), Катеринослава (1787), Миколаєва (1789).
 1780—і рр. Кінець автономії Гетьманщини. Закріпачення солин.
 1790—і рр. Початок заселення Кубані. Заснування Одеси (1794).
 1791 Протиросійська місія Капніста до Пруссії.
 1793 Перехід Правобережжя від Польщі до Росії (1795—по Буг).
 1798 Видання «Енеїди» Івана Котляревського († 1838).

- 1700—21 Північна війна.
 1703 Заснування Петербурґу.
 1707—08 Повстання Булавина (Дін).
 1711 Пруцький похід Петра I.
 1721—1918 Естонія і Лівонія під Росією.
 1721 Проголошення Російської імперії (—1917).
 1732—41 Друга експедиція Верінґа (відкриття Аляски).
 1741—61 Царювання Єлисавети.
 1742—1945 Сілезія під Пруссією.
 1755 Університет у Москві.
 1760 Перша рос. окупація Берліну.
 1762—96 Царювання Катерини II.
 1768 Барська конфедерація.
 1772 Перший поділ Польщі.
 1774—83 Незалежність Кримського ханства.
 1781 Йосиф II австр. (1780—90) скасував кріпацтво.
 1783 Росія приєднує Крим. ханство. Заснування Севастополя (1784).
 1791 Поль. конституція 3 травня.
 1793 і 1795 2 і 3 поділи Польщі.
 1794 Повстання Косцюшка.
 1799 Похід Суворова до Італії.

- 1701 Пруссія — королівство.
 1701—13 Війна за еспанську спадщину; друга англо-французька колоніальна війна.
 1713 Утрехтський мир. Бурбони в Іспанії.
 1717 Перша льожа масонів (Лондон).
 1720 Кн. Савої — сардинський король.
 1727 † Ньютон, «батько» нової фізики.
 1738—1859 Бурбони в півд. Італії.
 1740 Перший австро-пруський конфлікт (Марія Терезія — Фрідріх II).
 1748 «Дух законів» Монтеск'є († 1755).
 1756—63 Семилітня війна.
 1759 Англіїї здобули Канаду.
 1763 Франція зреклася півн.-амер. колоній.
 1769 Парова машина Ватта (Англія).
 1776 Проголошення незалежності ЗДА (Вашінґтон през. 1789—97).
 1778 Смерть Вольтера і Руссо.
 1781 «Розбийники» Фр. Шллера («Штурм унд Драйг»), «Критика чистого розуму» Канта.
 1788 Початок заселення Австралії.
 1789 Французька революція.
 1790 Метрична система. † Адам Сміт. † Франклін.
 1799 Переворот Наполеона Бонапарта. † Вашингтон.

НОВА УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ВІПРОДЖЕННЯ

Заселення Степової України

Індустріалізація України

- 1805 Відкриття університету в Харкові (1834 у Києві).
- 1808 Відновлення галицької митрополії.
- 1819 Перша вистава «Наталки—Полтавки» (Полтава).
- 1820-і рр. Перші цукроварні на укр. землях.
- 1823—25 Тасміє Товариство З'єднаних Слов'ян.
- 1831 Спроба кн. Рєшніна поновити козацьке військо.
- 1837 Поява «Русалки Ліпстрової» (Руська Трійця).
- 1840 Перше видання «Кобзаря» Т. Шевченка (1814—61).
- 1846—47 Кирило-Методіївське Братство (у Києві).
- 1848 Скасування панщини, політ. відродження в Галичині, кін. 1850-их рр. Церква Громада (Петербург), недерж. школи на Наддніпрянщині (1859—62).
- 1861 Перша колоніяція на укр. землях (Черемисиль.—Жьвів).
- 1861 Скасування кріпацтва в Рос. Імперії. «Основа» (—1862).
- 1863 Заборона укр. друкованого слова в Рос. Імперії (Валуєв).
- 1870-і рр. Початки індустріалізації Донбасу (Юз).
- 1876 Емський указ. Галичина — укр. П'ємонт.
- 1881 Початок експлуатації залізних руд Криного Рову.
- 1882 «Борислав сміється» І. Франка (1856—1916) (робітнича тематика).
- 1890 Перша укр. гал. (1900 — наддніпрянська) політ. партія.
- 1898 Поява І тому «Історії Українці-Руси» М. Грушевського.
- 1801—25 Цар Олександр І.
- 1809—1917 Фінляндія під Росією.
- 1812 Росія приєднує Басарабію.
- 1812 Похід Наполеона на Росію.
- 1815 Приєднання «Королівства Польь» до Рос. Імперії.
- 1817 Початок сербського князівства.
- 1825 Декабристи. Микола І (—1855).
- 1829 Визнання незалежності Греції.
- 1830—31 Польське повстання проти Росії («листопадове»).
- 1830-і рр. Поль. еміграція. «Пан Тадеуш» Мицкевича. † Пушкін (1837).
- 1846 Приєднання Кракова до Австрії.
- 1848 «Весна народів» у Австрії.
- 1848—1916 Франц Йосиф — цар.
- 1858—60 Росія дістає Зелений Клин.
- 1859 Росія підкорює сх. Кавказ (каптуляція Шамлія).
- 1859—62 Об'єднання румунських князівств.
- 1860-і — 70-і рр. Реформи Олександра ІІ.
- 1863 Поль. повстання проти Росії («січневе»).
- 1867—1918 Австро-угорський дуалізм.
- 1878 Утворення болгарської держави.
- 1882 Чеський університет у Празі.
- 1885 Середня Азія підкорена Росією.
- 1891—94 Укладення франц.-рос. союзу.
- 1894—1917 Микола ІІ — останній цар.

- 1801 Перша цукроварня (Сілезія).
- 1804 Наполеон імператор (—1815).
- 1810—24 Відкремлення Латинської Америки.
- 1814—15 Віденський конгрес; доба Метерніха (—1848).
- 1819 Перше фабричне законодавство (Англія).
- 1825 Перша залізниця (Англія).
- 1827 † Беговен.
- 1832 † Гете.
- 1832 Виборча реформа в Англії.
- 1837 Телеграф (Морзе).
- 1842 Відкриття порту Китаю.
- 1845 Приєднання Тексасу (1848 Каліфорнії) до ЗДА.
- 1846 Швацька машина (Гав; 1863 — Зінгер).
- 1848 Комуністичний маніфест Маркса—Енгельса.
- 1853—56 Кримська війна.
- 1854 Відкриття порту Японії.
- 1859 Теорія еволюції Дарвіна.
- 1859—61 Об'єднання Італії.
- 1861—65 Війна Півдня з Півн. в ЗДА (през. Лінкольн).
- 1867 ЗДА купують від Росії Албкву.
- 1869 Відкриття Суєзького каналу.
- 1871 Об'єднання Німеччини (Бісмарк).
- 1876—79 Телефон Белла, електрична лампа Едісона.
- 1879 Союз Центральних держав (—1918).
- 1880-і рр. Нова хвиля імперіялізму.
- 1891 Енцикліка папи Лева ХІІІ (1878—1903) про роб. питання.
- 1895—99 Рентгенівське проміння, кінематограф, бездротоний телеграф, радій.

Індустріалізація України

- 1900 «Самостійна Україна» М. Міхновського (РУП).
 1905 Скасування обмежень укр. слова в Рос. Імперії.
 1917 Відродження української держави*.
 1918—19 Зах.-укр. держава. Окупація зах. земель Румунією (—1940), Польщею і Чехо-Словаччиною (—1939).
 1921 Ризький мир. Закріплення релігійного УРСР.
 1920-і рр. «Українізація» в УРСР.
 1929—34 Розгром укр. науки. Колективізація. Голод.
 1939 Карпатоукр. держава. Угорська окупація Закарпаття (—1944).
 1939—40 Приєднання Зах.-Укр. Земель до УССР.
 1941—44 Нім.-румунська окупація України. УПА (1942). Дивізія «Галичина» (1943).
 1943—44 Червона Армія відвоює Україну. Еміграція.
 1945 УССР член ОН. Перехід Закарпаття до УССР.
 1945—47 Насильне виселення укр. населення Лемківщини, Посяння і Холмщини.
 1954 Приєднання Криму до УССР.

- 1903 Початок больш. фракції РСДРП.
 1905 Революція в Росії. Дума (1906).
 1912—13 Балканські війни.
 1917 Повалення царизму; больш. революція в Росії (Ленін).
 1918 Розпад Австро-Угорщини. Утворення незалежної Польщі, Чехо-Словаччини, територ. побільшення Румунії.
 1920—21 Мірові договори в Ск. Європі.
 1920-і рр. Період НЕП-у в ССРСР.
 1928 Перша 5-річка. Індустріалізація ССРСР.
 1930-і рр. Сталінські чистки
 1935 † П'лєсудський.
 1937 † Масарик.
 1939—45 Нім. окупація Чехії й Польщі; Словаччина незалежна.
 1941—45 Війна Німеччини з ССРСР.
 1944—48 Комунізація сателітних країн.
 1947 Сов.-поль.-чех. угода про спільні військ. дії проти УПА.
 1948 Розрив між Тіто і Москвою.
 1953 Смерть Сталіна.
 1957 Консолідація влади в руках Хрущова.

- 1900-і рр. Літак Райта, автомобіль Форда.
 1904—07 Зформування Антанті.
 1914 Відкриття Панамського каналу.
 1914—1918 Перша світова війна.
 1918 14 пунктів през. Вільсона.
 1918 Розпад Оттоманської Імперії.
 1919—20 Паризька Мірова Конференція.
 1920 Створення Ліги Націй.
 1920-і рр. Радіостанції, звуковий фільм.
 1922—43 Фашизм в Італії (Муссоліні).
 1929 Світова економічна криза.
 1930-і рр. Реформа Рузвелта (през. 1933—45) в ЗДА.
 1933—45 Нацизм у Німеччині (Гітлер).
 1939—45 Друга світова війна. Кінець світової гегемонії Зах. Європи. ЗДА і ССРСР — керівні держави. Політ. емансипація колоніальних народів.
 1945 Створення ОН. Перші атомні бомби.
 1949 Ком. режим у Китаї.
 1957 Перші штучні сателіти. Початок експансії людини у всесвіт.

*) Про події 1917—21 рр. див. таблиця «Українська держава 1917—21 рр.»

**) Докладніше див. таблиця «УССР. Історія», в якій подаються окремо також Військо, Література, Народне господарство, Церква.